

प्रसक्त s. u. सञ्ज् mit प्र.

प्रसक्ति (von सञ्ज् mit प्र) f. = प्रसाद् H. an. 3, 335. MED. d. 35. विद्या beim Schol. zu Vāsavad. 9. 1) das Hängen an, Sichhingeben, Fröhnen, Beschäftigung: विषयेष्वप्रसक्तिम् M. 1, 89. मा भूवन्नयत्कुरास्तवेन्द्रियाभ्याः संतापे दिशतु शिवः शिवां प्रसक्तिम् KIRĀT. 3, 50. Vgl. अतिप्रसक्ति. — 2) Anwendbarkeit Schol. zu RV. PRĀT. 3, 1. अति° eine zu weite Anwendbarkeit Kap. 1, 53. प्रसक्तिं प्रयां möglicher Weise eintreten, — erscheinen, möglich sein RĪĠA-TAR. 6, 154. — Vgl. प्रसङ्ग.

प्रसक्तिन् (von सञ्ज् mit प्र) adj. überwältigend, siegreich: कुर्यां ये तं शिवो वाता इव प्रसक्तिः VĀLAKH. 1, 8. RV. 8, 13, 10. Indra 32, 27.

प्रसंख्या (ख्या mit प्रसम्) f. 1) Gesamtsumme: अद्यायाः सप्ततिर्ज्ञेयास्तथा चष्टि प्रसंख्यया MBh. 1, 416. 580. — 2) Erwägung KĀTJ. Çr. 1, 10, 3.

प्रसंख्यान (wie eben) 1) adj. zur Bezeichnung einer Art von Büssern; vielleicht meditierend MBh. 9, 2166. — 2) m. Zahlung, eine Summe Geldes: प्रसंख्यानानसंख्येयान्प्रत्यग्लुन्धिजातयः (bei einem Opfer) MBh. 3, 10298. — 3) n. a) das Erzählen, Aufzählen Bhāg. P. 3, 24, 36. — b) das Ueberlegen, Nachdenken TATTVA. 19. कुरः प्रसंख्यानयो बभूव KUMĀRAS. 3, 40. यो न याति °नम् MBh. 3, 1382.

प्रसङ्ग (von सञ्ज् mit प्र) m. P. 6, 1, 164, Sch. 1) das Hingegenwärtigsein, Fröhnen, naher Verkehr, Beschäftigung mit; Neigung, Hang MBh. 12, 3322. PAÑKAT. ed. orn. 38, 11. 14. 17. तस्य प्रसङ्गा भूतिमात्रं स्म देवने N. 13, 32. Spr. 1766. इन्द्रियाणां प्रसङ्गेन M. 2, 93. 12, 52. नृत्वादित्रगीतानां प्रसङ्गाः MBh. 14, 1036. विरुद्ध° JĪGĪ. 1, 129. असत्° adj. Bhāg. P. 3, 9, 4. सुरत° KUMĀRAS. 1, 19. धर्मदोषप्रसङ्गेन R. 2, 23. 6. सूत्रेभ्यो ऽपि प्रसङ्गेभ्यः स्त्रियो रत्याः M. 9, 5. स्त्री° der Verkehr mit Weibern Suçr. 4, 258, 4. 271, 10. 2, 153, 14. 372, 3. उर्योधनप्रसङ्गेन Spr. 274. तयोर्विद्य प्रसङ्गं रममाणयोः Bhāg. P. 9, 1, 31. विरत° (नेत्र) wohl so v. a. keine Beschäftigung habend KUMĀRAS. 3, 47. अस्य प्रसङ्गतः so v. a. aus Rücksicht für ihn MBh. 1, 8090. प्रसङ्गेन wohl so v. a. mit ganzer Seele, eifrigst: नेहेतार्थान्प्रसङ्गेन (KULL.: प्रसज्यते यत्र पुरुषः स प्रसङ्गा गीतवादित्रादिः) M. 4, 15. Bhāg. 18, 34. अति° zu grosser Hang zu Etwas Hariv. 8434. Suçr. 2, 148, 14. प्रमदासु Spr. 1324. — 2) das Gegebenwärtigsein einer Möglichkeit, das Vorkommen, Eintritt eines Falles, Anwendbarkeit; eine sich anbietende Gelegenheit: प्रसङ्गादपवादो बलीयान् ĀCV. Çr. 1, 1. KĀTJ. Çr. 6, 10, 16. अ° 1, 3, 26. 9, 12, 2. न तु कर्मनाशः प्रारब्धकर्मणा ऽपि नाशप्रसङ्गात् Cit. bei NĪLAK. 30. 120. ÇĀṆKARA bei BANERJEA 161. प्रलयादावपि बन्धप्रसङ्गात् Schol. zu Kap. 1, 18. यत्र दौ प्रसङ्गावन्वार्थविकस्मिन्प्राप्नुतः स विप्रतिषेधः KĀC. zu P. 1, 4, 2. एवः सुतप्रसङ्गे wenn der Fall eintritt, dass ein Diphthong pluta wird, Schol. zu P. 8, 2, 106. 1, 1, 49. 50. 6, 1, 131 (im 2ten Bde.). SĀṆKHAJAK. 42. MADHUS. in Ind. St. 1, 19, 9. ब्राह्मण° wohl die Anwendbarkeit des Begriffs Brahmane VĀGĠAS. 222, 15. 223, 1. 4 v. u. प्रतिग्रहसमर्थो ऽपि प्रसङ्गे तत्र वर्जयेत् er vermeide das Eintreten dieses Falles M. 4, 186. परितापदुःखमापत्प्रसङ्गसुलभम् bei eintretendem Unglück sich leicht einstellend Spr. 2931 (hiernach zu verbessern). प्रसङ्गविनिवृत्तये damit der Fall nicht (wieder) eintrete d. i. um abzuschrecken M. 8, 368. प्रसङ्गनिवारणाय (als Erklärung von प्रत्यादेशाय) KULL. zu M. 8, 334. ÇĀK. Ch. 100, 7. HARB. Anth. S. 237. Çl. 3. ÇĀṆK. zu BRH. ĀR. Up. S. 31. नान्यस्मिन्नपि दण्डस्य प्रसङ्गा ऽनिश्चितागमि

so v. a. es tritt nicht der Fall ein, dass Strafe verhängt wird, RĪĠA-TAR. 4, 96. कवीनां गणनाप्रसङ्गे wenn der Fall eintrat, dass man die Dichter herzahlte, Spr. 1798. KATHĀS. 17, 3. RĪĠA-TAR. 3, 440. प्रसङ्गे कुत्रापि bei einer gewissen Gelegenheit KATHĀS. 27, 4. एतत्प्रसङ्गे 23, 29. 43, 232. RĪĠA-TAR. 8, 353. 367. मृगप्रसङ्गेन वनमन्यद्विवेश कृत् bet Gelegenheit einer Gazelle d. i. beim Verfolgen einer Gazelle MBh. 1, 2845. पुण्याश्रमदर्शनप्रसङ्गेन ÇĀK. Ch. 18, 9. PAÑKAT. 117, 10. HIT. 85, 12. MĀRE. P. 75, 31. ÇĀṆK. zu KHĀND. Up. S. 80. Verz. d. Oxf. H. 267, 6, 21. तत्प्रसङ्गेन KATHĀS. 47, 98. अमुनैव प्रसङ्गेन Schol. zu Kap. 1, 18. प्रसङ्गेन gelegentlich, bei dargebotener Gelegenheit KĀM. NĪTIS. 11, 21. KATHĀS. 7, 33. 27, 140. 36, 6. 49, 212. RĪĠA-TAR. 3, 158. Statt des instr. häufig der ablat. (M. 9, 184. MADHUS. in Ind. St. 1, 17, 23. 20, 8. KATHĀS. 18, 57. 27, 78. 33, 103) und die adv. Form auf तस् (KĀM. NĪTIS. 11, 2. KATHĀS. 16, 31. 27, 133). Am Anf. eines comp. ohne Flexionszeichen: °यान KĀM. NĪTIS. 11, 9. प्रसङ्गात् 21. °वाद VARĀH. BRH. S. 1, 8. प्रसङ्गापनत KATHĀS. 22, 9. 44, 108. 47, 120. DAÇAK. in BENF. Chr. 179, 11. Besonders häufig kommt die Verbindung कथा° vor. चिच्छेद् सादृश्यकथाप्रसङ्गम् schnitt die Gelegenheit über die Aehnlichkeit zu sprechen ab KUMĀRAS. 7, 16. VARĀH. BRH. S. 1, 11. कथाप्रसङ्गेन bei Gelegenheit einer Unterhaltung, im Verlauf des Gesprächs Spr. 3413. KATHĀS. 22, 184. 43, 12. HIT. 97, 16. कथाप्रसङ्गात् dass. KATHĀS. 42, 188. 43, 193. 25, 65 (तत्प्रसङ्गात् = कथाप्र°). नानाकथाप्रसङ्गावस्थित gerade in mannichfachem Gespräch begriffen HIT. 27, 14. अतिप्रसङ्ग die Möglichkeit des zu-weit-Gehens: °भङ्गात् aus Scheu, zu weit zu gehen RĪĠA-TAR. 4, 54. 307. — 3) = गुरुकीर्तन Erwähnung der Aeltern SĀH. D. 384. — 4) Bez. einer buddh. Schule VJUTP. 115. WASSILJEV 207. 298. 317. 318. 323. 326. — Vgl. अति°, प्रासङ्ग, प्रासङ्गिक.

प्रसङ्गरत्नावली (प्र° + र°) f. Titel eines Werkes MACK. Coll. I, 104.

प्रसङ्गवत् (von प्रसङ्ग) adj. viell. gelegentlich, zufällig DAÇAK. in BENF. Chr. 180, 14.

प्रसङ्गभरण (प्रसङ्ग + घ्रा°) n. Titel einer kleinen aus neuer Zeit stammenden Spruchsammlung, von der eine lithographirte Ausgabe in Bombay erschienen ist.

प्रसङ्गिन् (von सञ्ज् mit प्र) adj. 1) hängend an Jmd oder Etwas, ganz hingegenwärtig Rt. 1, 12. सुरत° 6, 1. ÇĀṆK. zu BRH. ĀR. Up. S. 138. अति° MBh. 9, 3360. Davon nom. abstr. °सङ्गिता f.: पश्चात्कामं निषेवेत न च गच्छेत्प्रसङ्गिताम् MBh. 13, 1557. स्त्री° TATTVA. 20. — 2) gelegentlich erscheinend, sich an etwas Anderes anschliessend, dahin gehörig, hinzukommend MBh. 3, 606 (wo प्रसङ्गि vom Folgenden zu trennen ist). Suçr. 2, 409, 2. कृताकृतप्रसङ्गिन् (!) Verz. d. Oxf. H. 172, b. N. — 3) untergeordnet, unwesentlich, secundär MBh. 3, 1442. 12, 12223.

प्रसंघ m. viell. so v. a. संघ grosse Menge MBh. 7, 8128.

प्रसज्य partic. fut. pass. von सञ्ज् mit प्र. °प्रतिषेध wird nach ÇKDR. im MALAMĪSAT. erklärt durch: अत्राधान्यं विधेयं प्रतिषेधे प्रधानता । प्रसज्यप्रतिषेधो ऽसौ क्रियया सह यत्र नञ् ॥ Hierzu folgendes Beispiel von Bhoḡarāḡa: येषु चैत्रे कृत्वापते नवान्नं नाचरेद्बुधः । भवेज्जन्मानरे रेगी पिन्वां नोपतिष्ठते ॥ Dazu wird bemerkt: अत्र रेगीति निन्दाश्रवणात्प्रसज्यता । नोपतिष्ठत इति श्रवणात्पर्युदासता ॥ VJUTP. 110 wird